

Een notendop vol Parkhurst

– Het oorspronkelijke gedachtegoed van het Dalton Plan samengevat –

René Berends, november 2010

Als Helen Parkhurst in het schooljaar 1910-'11 de ruimte krijgt om haar onderwijsideeën tot uitvoer te brengen in zes klassen van de Edison School in Tacoma, Washington is na dat jaar het gedachtegoed van het Dalton Plan grotendeels klaar. Ruim tien jaar later zal ze die gedachten aan het papier toevertrouwen wanneer dan 'met stoom en kokend water' zes artikelen in Times Educational Supplement gepubliceerd worden en ze kort daarna ook Education on the Dalton Plan schrijft.

Parkhurst was een praktijkmens en geen theoreticus en schrijver. Veel meer dan de genoemde artikelen en het boek heeft ze over onderwijs niet geschreven. Maar het was genoeg om negentig jaar later vele duizenden leerkrachten nog steeds te inspireren. Zij voelen zich 'daltonianen' en werken op daltonscholen 'in de geest van...'

In die kleine eeuw nadien heeft het daltononderwijs een ontwikkeling doorgemaakt die haar op sommige vlakken van Parkhurst heeft doen wegdrijven. Zonder daarover een oordeel te vellen wil ik in dit artikel aandacht vragen voor het oorspronkelijke gedachtegoed. We gaan terug naar de 'roots', opdat de praktijk van nu zich hernieuwd door Parkhurst zal kunnen laten inspireren.

Praktisch en pragmatisch

"I kept my feet on the ground and my head out of the clouds... (most of the time)."¹

Deze uitspraak doet Parkhurst aan het eind van haar leven. Ze beseft dat ze door en door pragmatisch was en praktisch van aard.

Parkhurst was geen groot theoreticus of onderwijsfilosoof. Nergens heeft zij het over haar filosofie, nergens over haar toekomstvisie op mens en maatschappij. Nergens lezen we dat volgens haar de wereld verbeterd moet worden of het kind gered.²

Parkhurst is een kind van haar tijd en een kind van het land waar zij vandaan kwam. Haar grootouders en overgrootouders waren emigranten uit Europa en hadden hardwerkend een nieuw bestaan opgebouwd.

De pioniers uit die tijd waren praktisch van aard. De mensen hadden onder moeilijke omstandigheden elkaar nodig. Niet verwonderlijk is het dan ook dat voor de meesten de basisfilosofie in het leven was: 'solving problems as they arose'.

We herkennen er Parkhursts onderwijsideeën geheel in. Haar idealisme zat minder in het opbouwen van een betere maatschappij, zoals we dat in de Europese traditie van onderwijsvernieuwing vaak zien, maar in het praktisch verbeteren van het onderwijs. Als de

leerkracht niet in zijn routines vastloopt, maar bij zijn praktijk betrokken is, initiatieven neemt, reflexief en flexibel is en in zijn praktijk nieuwe dingen uitprobeert en dus in de klas en in de school experimenteert, dan moet het allemaal beter worden, dacht Parkhurst.

En het kon ook allemaal zoveel beter! En eigenlijk ook met zo weinig aanpassingen! Het opmerkelijke van Parkhurst is, dat zij in haar jeugd hiervoor al een fenomenale intuïtie ontwikkelde. Als zij in 1904 in Waterville op het platteland van Wisconsin op een 'one room country school' als zeventienjarige juf haar carrière begint, experimenteert ze er meteen al flink op los. In plaats van op 'safe' te spelen en les te geven zoals ze het onderwijs zelf ondergaan had, zet ze, amper pedagogisch en didactisch geschoold, haar Laboratory Plan dan al in de grondverf.

Flexibel en niet voorschrijvend

Het Dalton Plan is voor Parkhurst per definitie flexibel en niet voorschrijvend. En daarmee verschilt het van veel andere traditionele vernieuwingsbewegingen. Parkhurst wordt regelmatig de uitspraak in de mond gelegd:

“Dalton is no method, no system, it’s an influence!”³

Even zo goed zou gezegd kunnen worden dat het Dalton Plan zeker ook geen curriculum is. We komen daar nog op terug. En, tot slot, tekent Dorothy Luke de uitspraak van Parkhurst op:

“Dalton is a way of life”.

Parkhurst heeft ervoor gewaakt om van haar Dalton Plan een stereotiep 'cast-iron thing' te maken, dat klaar is om op elke school overgenomen te worden. Daltononderwijs moet volgens Parkhurst flexibel zijn en te modificeren naar de omstandigheden van een school en naar het oordeel van een lerarenstaf.

Je zou haast kunnen zeggen dat zij het standpunt innam: als er ooit iets uitgevonden wordt dat nog efficiënter en effectiever werkt dan haar gedachtegoed, dan moeten leerkrachten dat andere vooral gaan doen!

Parkhurst eigen schooltijd

Zoals op de meeste Amerikaanse scholen in die tijd werd het onderwijs, dat Parkhurst in haar geboortestadje Durand Wisc. genoot, gekenmerkt door stilzit- en luisteronderwijs. Kernwoorden die daar volgens Parkhurst bij horen zijn:

“simultaneous instruction, teacher questioning, memorizing, group recitation, mindless singsong, oppression en insufferable boredom.”

Terwijl waarschijnlijk velen gedemotiveerd zouden raken om in dit onderwijs 'verder' te gaan, haalt Parkhurst hier toch haar inspiratie uit. Zij wilde het 'anders' doen.

Dat was natuurlijk niet helemaal onvoorstelbaar. Parkhursts moeder had een lerarenopleiding gevolgd. En al was ze niet praktiserend onderwijzeres, ze heeft onmiskenbaar strak de hand gehad in de ontwikkeling van haar pientere dochter. In Durand wordt het al gauw opgemerkt dat Helen kan lezen. Als vijfjarige wordt ze daarom gevraagd om als 'exhibit A' haar kunsten te vertonen op de zomercursus voor onderwijzeressen van het 'Teacher's Institute'. De bijeenkomsten van het 'Teachers Institute' worden jaarlijks, aan de overkant van de straat in het Courthouse, gehouden. Vroeg wijs en 'met de oogjes en oortjes open' hoort ze de leraren op het 'Teacher's Institute', maar ook tijdens lerarenvergaderingen die bij haar thuis, in de gelagkamer van Hotel Parkhurst – de herberg die haar vader dreef – over didactische en pedagogische zaken praten. Daarbij hoort ze hen ook hun beklag doen over hoe 'slecht' de kinderen zijn. Parkhurst verwondert zich daar al vroeg over:

"I'm not bad, I am a child! I'm only misunderstood!"⁴

Kinderen leren en ontwikkelen zich en maken daarbij fouten. Dat wil toch niet zeggen dat ze 'slecht' zijn!

Aan het eind van haar leven vertelt ze dat ze het als haar levenstaak heeft gezien om deze aanklacht tegen kinderen te ontkrachten. Ze heeft haar levenlang aandacht gevraagd voor het standpunt van de kinderen. En heeft het kind steeds willen helpen zichzelf te helpen.

Principes

Sinds haar oprichting heeft de Nederlandse Dalton Vereniging (NDV) over 'de' drie principes gesproken die het daltononderwijs in haar ogen typeren: vrijheid, zelfstandigheid en samenwerken.

Door de jaren heen zijn de principes regelmatig tegen het licht gehouden. Dat is ook nu, anno 2010-2011, weer het geval.

Bij die heroriëntatie is het belangrijk ons te realiseren wat er met het woord 'principe' bedoeld wordt. Van der Ploeg heeft ons er op gewezen dat het woord enerzijds de betekenis heeft van grondstelling, stelregel, uitgangspunt of ideaal, anderzijds kun je ook over principes spreken in de betekenis van de wijze waarop iets werkt, zoals wanneer er over het werkingsprincipe van de stoommachine gesproken wordt.

De geschiedenis van de (Europese) pedagogiek laat tal van voorbeelden zien van principes waarbij op de eerste betekenis gedoeld wordt. Parkhurst beschrijft de twee principes die zij onderscheidt meer vanuit de tweede omschrijving. Zij laat zien hoe 'freedom' en 'interaction of Group life' werken.

Dalton Plan, een efficiency measure

Bij Parkhurst vind je geen grondstellige principes. Prikkelend zegt Van der Ploeg hierover: de wereld hoeft bij haar niet verbeterd en het kind niet gered te worden. Het Dalton Plan is 'a simple and economic reorganization of the school'. Het enige wat moet gebeuren is het

onderwijs *effectiever* maken. Parkhursts referentiepunt daarbij was toch vooral het stilzit- en luisteronderwijs dat zijzelf ondergaan had.

In Parkhursts tijd is het verhogen van effectiviteit een belangrijk issue in het Amerikaanse onderwijs en zelfs algemener in de Amerikaanse samenleving.

Taylor legt in die tijd de basis voor het ‘scientific management’, een belangrijke richting in het denken over het managen van grote industriële complexen, door effectiviteitsonderzoek te doen in de industriële productie. Bekend is het onderzoek bij de Ford fabrieken waarbij met stopwatches in de hand handelingen aan de lopende band en de daarbij bestede tijd in beeld gebracht werden om de productie te optimaliseren.

Dit type effectiviteitsdenken en –onderzoek is door Bobbitt in het onderwijs geïntroduceerd. Maar Parkhurst moeten we niet in deze traditie plaatsen. Ze zou er zelf volledig tegen zijn geweest. Parkhurst vindt *niet* dat het leerproces een mechanisch proces is waarbij kennis op efficiënte wijze van de wetende overgedragen wordt aan de niet-wetende, als ware de leerling een vat dat gevuld zou moeten worden. Haar vooral intuïtieve kennis over kinderlijke ontwikkeling leerde haar dat het in het onderwijs juist effectief is om leerlingen verantwoordelijk te maken voor de uitvoering van het eigen werk.

Waar het ‘scientific management’ leerlingen tot uitvoerders maakt en hen de verantwoordelijkheid *uit handen* neemt, legt Parkhurst hen juist de verantwoordelijkheid *in handen* en maakt zij leerlingen (mede-)eigenaar van hun eigen leerproces.

Ondernemerschap

Bij Parkhurst vinden we, zoals gezegd, geen grondstellige principes. Haar kracht is vooral geweest het praktisch en pedagogisch inzicht dat het in het onderwijs allemaal efficiënter kan als leerlingen het gevoel ontwikkelen dat ze werken aan hun *eigen* werk.

Bij Parkhurst kun je lang zoeken naar doelen die zij stelt voor het onderwijs in het algemeen. Als je er toch iets over zou willen zeggen, dan kan gesteld worden dat ze van kinderen kleine ondernemers wil maken, zzp’ers in de dop. Parkhurst vindt dat de maatschappij mensen nodig die onbevreesd in het leven staan, vol zelfvertrouwen, creatief, initiatiefrijk, sociaal en die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. ‘Fearless human beings’ is de wat archaïsche term die ze daarvoor gebruikt.

Parkhurst vertelt in *Education on the Dalton Plan* exemplarisch het verhaal over de president van een spoorwegmaatschappij.⁵ Ze laat een van zijn medewerkers aan het woord die bewonderend over hem spreekt. De man vindt zijn baas een man van ‘one in a million’, een man die organiseert, die de zaak overziet, die proactief is, die zijn verantwoordelijkheid neemt en zich naar zijn medewerkers vriendelijk en sociaal opstelt.

“We’ve a president who knows how. He looks ahead and plans with that rare ability build up by experience. Why, when he begins to talk you soon find he’s left you and your ideas... Yes, our president’s one in a million – a fearless human being!”⁶

Een wereld vol van dit soort ‘onbevreesde’, ondernemende mensen heeft Parkhurst voor ogen, mensen die verantwoording dragen en zich verantwoordelijk gedragen in hun werk en tot hun medemensen.

“For service and co-operation are what we need to solve our great political and social problems to-day,”

zegt ze in *Education on the Dalton Plan*.⁷

“Life need them, the world needs them because there are never enough to go round. They are so rare those men and women who can look ahead and plan – who know how!”⁸

Haar uitspraken kunnen gelezen worden als een pleidooi voor het streven naar een sterke man of vrouw. In zekere zin is dat ook zo. Maar dan wel sterke mannen of vrouwen, die hun leven zelfstandig kunnen plannen, zelfbewust en met zelfvertrouwen in de wereld staan, die vooruit kunnen kijken, maar die daarbij gericht zijn op samenwerking en op het voor elkaar opkomen: for service and co-operation!

Dit mens- en maatschappijbeeld is tegengesteld aan de gevolgen van het ‘scientific management’ in de industrie. De om efficiencyredenen ver doorgevoerde arbeidsdeling in de grote Amerikaanse industrieën leidt tot geestdodend werk en daardoor juist tot initiatiefloze, mechanisch reagerende arbeiders.

Door leerlingen in het daltononderwijs ervaring op te laten doen met het dragen van verantwoordelijkheid voor het eigen werk denkt Parkhurst de sleutel in handen te hebben van een opvoeding van kinderen tot de door haar zo gewenste ‘fearless human beings’. Parkhurst ziet leerlingen als kleine ondernemers die hun schoolwerk als ‘aangenomen werk’ opvatten. Dat is wat leerlingen ook graag willen, denkt Parkhurst, want ze zien thuis dat ook hun vader en moeder eigen werk hebben en naar ‘het werk’ gaan.

De werking van de principes ‘freedom’

Dalton Plan ‘as a efficiency measure’ realiseert Parkhurst door twee acties: ‘the liberation of the pupil’ en de ‘socialization of the school’. ‘Freedom’ en ‘interaction of group life’ zijn voor haar de twee werkzame principes in het onderwijs.

Parkhurst houdt over het begrip vrijheid in het onderwijs geen diepgravende, filosofische beschouwingen. Zij vult vrijheid voor het onderwijs vooral in als de gelegenheid om het schoolwerk zelf te doen. Wel stelt ze dat het kind dat doet wat hij wil, niet *vrij* is. Zo’n kind is een slaaf van zijn impulsen en gewoonten, egoïstisch en ongeschikt voor een leven in de maatschappij.⁹

Vrijheid is voor Parkhurst dus niet ‘mogen doen wat je wil’. Onverantwoordelijk, egoïstisch handelen is een teken van *onvrijheid*. In vrijheid handelen betekent voor haar verantwoordelijk handelen. Pas dan bewerkstelligt vrijheid voor Parkhurst *ervaring* en *ervaring leren*.

Vrijheid impliceert voor Parkhurst ook *zelfstandigheid*. Zelfstandigheid is voor haar niet een apart principe. Dat hoeft ook niet want een kind dat in vrijheid leert handelen, leert zelfstandig handelen.

De werking van vrijheid is volgens Parkhurst vrij eenvoudig. Als je leerlingen vrijheid geeft om te werken, te bewegen, zelf de tijd in te delen, om met zachte stem met elkaar te overleggen en de leraar te raadplegen, dan worden leerlingen actiever, wordt de betrokkenheid bij het werk groter, wordt er met meer motivatie en plezier gewerkt en zullen de leerresultaten beter worden.

Het bieden van (keuze)vrijheid leidt zo tot plezieriger en leerzamer onderwijs, niet alleen met het oog op de prestaties in de vakken, maar ook ten aanzien van de 'habits of independence in handling their learning tasks'.

'Stay out of the way of the children'

Leerkrachten moeten de leerling dus de verantwoordelijkheid geven voor het werk en de vrijheid om dat in grote lijnen naar eigen inzichten uit te voeren.

Essentieel hierbij is, dat de leerkracht zich er niet al te veel mee bemoeit. 'Stay out of the way' is Parkhursts advies aan leerkrachten. Sta zelf niet in de weg en ruim belemmeringen op, zodat er gewerkt kan worden.

Parkhurst is niet tegen een leraar die instructie geeft, maar het lijkt er, volgens haar, op dat leraren vinden dat ze vooral zelf druk in de weer moeten zijn.

In de geschiedenis van het daltononderwijs is er regelmatig door critici gewezen op het feit dat het werken aan de 'assignments' het gevaar in zich draagt dat die 'assignments' voor een deel de rol van de leerkracht overnemen. Voor hen kon deze 'papierleraren' nooit tippen aan een leraar van vlees en bloed.

Parkhurst heeft natuurlijk nooit de leraar willen vervangen, wel aandacht gevraagd voor een minder prominente, meer begeleidende rol. Voor haar is het de *leerling* die moet leren en die actief moet zijn.

Leraren moeten zoveel mogelijk de belemmeringen opheffen. Zo is Parkhurst een sterk voorstander van de afschaffing van het rooster. In haar eigen jeugd was Parkhurst geconfronteerd met rigide 'schedules', waarbij instructiemomenten en overhoringen strak ingepland waren voor steeds wisselende groepjes leerlingen. De rest van de leerlingen moest de tijd gebruiken om opdrachten te maken en leerstof uit het hoofd te leren en vooral te wachten tot ze zelf aan de beurt waren. Parkhurst wist uit eigen ervaring dat wachten op je beurt tot verveling leidt en verveling tot 'klieren'. En om dat te voorkomen werd er veelal gebruik gemaakt van tal van restrictieve maatregelen.

Parkhurst stelt dat 'taking one's time is slavery'. Leerlingen moeten de gelegenheid krijgen om aan het werk te zijn en om de tijd zelf in te delen.

'Assignments'

Misschien wel de meest unieke bijdrage van Parkhurst aan onderwijsvernieuwing is het inzicht dat leerlingen graag het schoolwerk zien als *hun* job, *hun* werk, dat ze in vrijheid zelf mogen uitvoeren en waar ze ook zelf voor verantwoordelijk zijn.

Zoals in het montessorionderwijs het materiaal leerlingen uitnodigt en uitdaagt om aan het werk te gaan, zo moet dat in het daltononderwijs het 'assignment', de taak zijn. Als

leerlingen eigenaar worden van hun schoolwerk en ze die vervolgens naar eigen inzicht mogen uitvoeren is dat op zich al intrinsiek motiverend. Parkhurst toont aan dat leerlingen dan geconcentreerd aan het werk gaan, niet voor het complimentje of de beoordeling van de leerkracht, maar voor het feit dat ze het werk, *hun* werk, zo goed mogelijk willen uitvoeren.

Parkhurst experimenteerde oorspronkelijk zelfs met het uit te voeren schoolwerk op te stellen als een *contract* dat de leerling aangaat.

Parkhurst neemt met dit inzicht een uniek standpunt in binnen de onderwijsvernieuwing. In het Amerika van de negentiende en twintigste eeuw waren er velen die wezen op de ondoelmatigheid van het onderwijs. De traditionele schoolvakken werden als achterhaald en onbruikbaar gezien. Velen zochten onderwijsverbetering in het veranderen van de lesstof. Men wilde meer uitgaan van de leefwereld van de leerlingen, aansluiten bij de belangstelling van leerlingen. Anderen wilden met projecten meer aansluiten bij de ontwikkeling van leerlingen. En weer anderen wezen op de noodzaak om meer praktische vaardigheden aan te leren of om meer aandacht te schenken aan beroepsvaardigheden. Parkhurst stelde echter dat de leerstof niet het probleem is, al was het Dalton Plan voor haar geen panacee voor een gebrekkige academische kennis. Ze legt echter geen dogma op wat de inhoud van het onderwijs zou moeten zijn.

“Any curriculum can be used with the plan... my concern is with a way of life for children,”

citeert Dorothy Luke haar.¹⁰

De onderwijsinhoud, het curriculum ziet Parkhurst niet als het probleem:

“Until the educational world wakes to the fact that curriculum is not the chief problem of society, we shall, I fear, continue to handicap our youth by viewing it through the wrong end of the telescope.”¹¹

Het curriculum is voor Parkhurst slechts een techniek, een midden tot een doel. En als we het misschien wat romantische beeld over wat de wereld nodig heeft – fearless human beings – analyseren, dan valt te begrijpen dat Parkhurst niet zo geïnteresseerd is in de inhoud van het onderwijs. Het gaat het er haar immers om hoe die onderwijsinhoud aangeboden en verwerkt wordt.

Toch zegt Parkhurst wel iets over het curriculum, niet zo zeer over de inhoud, als wel over de manier waarop die inhoud aan leerlingen gepresenteerd moet worden. Parkhurst verwerpt de strikte vakkensplitsing zoals ze die zelf had ervaren en die in haar tijd gangbaar was. Onderwijsinhouden moeten op een geïntegreerde manier aangeboden worden. In *Education on the Dalton Plan* citeert ze daarbij Emily Wilson die het over ‘synthetic education’ heeft:

“Only in the synthetic way... can we make knowledge a living an fruitful organism rather than a dead and barren file.”

Onderwijs dat uitgaat van vakkenintegratie en dat betekenisvol wordt voor de leerlingen

“will provide that large and comprehensive outlook which will make these virtues (service and co-operation) a habit of thought and a practice of life.”¹²

Parkhurst vindt dat zo'n totaalvisie constant in de gedachten van de leerkracht aanwezig moet zijn. Hij moet als het ware voortdurend op de uitkijk staan om de kansen die zich voordoen om verbanden te leggen tussen inhouden te gebruiken. Zo biedt hij de leerlingen de kans verbanden te leggen tussen verschillende leergebieden:

“channels which will fertilize the whole earth between them and give that infinite joy which comes from the consciousness of creatorship, the true function of man, the work for which he was endowed with an immortal spirit.”¹³

Het leren van het leggen van verbanden om zo tot verrassende inzichten en ontdekkingen te komen – o, zit dat zo! – geeft Parkhurst een bijna mythische belang. Eenzelfde belang hecht ze aan het tegengaan van het eenzijdig focussen op het ouderwetse stampwerk:

“Pure memory work is difficult and a burden to the mind.”¹⁴

‘Children like to learn’, ongeacht de leerstof.

“It is not so much *what* as *how* they are taught which is at fault in our system!”

Parkhurst stelde ‘learning is as natural as breathing’, als het maar niet is: stilzitten, luisteren en kijken naar de leerkracht, uit je hoofd leren, op je beurt wachten voor een overhoring. Leerlingen vinden het interessant om een taak te krijgen die naar eigen inzicht, naar eigen eer en geweten, zonder afhankelijk te zijn van anderen aangepakt kan worden. Dan is het leren al snel ‘as exciting as playing’.

De taak is bij Parkhurst dan ook een *individuele* taak. Er is hier en daar binnen daltonscholen wel geëxperimenteerd met groepstaken – in communistisch Rusland was dat zelfs de grootste aanpassing die in het Dalton Plan aangebracht werd, omdat Parkhursts oorspronkelijke ideeën te individualistisch zouden zijn –.

De taak kent bij Parkhurst geen ‘common activities’, zoals dat in de onderwijsideeën van bijvoorbeeld Dewey wel het geval is.

De werking van het principes ‘interaction in group life’

Parkhursts oorspronkelijke ‘assignments’ bevatten geen gemeenschappelijke groepsopdrachten. Het werken aan de taak is bij haar vooral een individuele

aangelegenheid. Maar dat wil niet zeggen dat het onderwijs volgens het Dalton Plan van Parkhurst individualistisch of egocentrisch is en dat de leerlingen niet of nauwelijks met elkaar zouden interacteren. Terwijl de leerling aan zijn taak werkt, functioneert hij, volgens Parkhurst, als een lid van de gemeenschap.

“The way the child lives, while doing his work, the way he functions as a member of society.”

De taken nopen weliswaar niet tot samenwerking, maar leerlingen krijgen bij Parkhurst alle gelegenheid om met elkaar om te gaan, rekening te houden met elkaar en om zich verantwoordelijk te voelen voor het geheel. Er is vrije sociale interactie in de klas. Leerlingen werken mee (activering) en de leerlingen vragen elkaar en de leraar om advies, raad en hulp bij de uitwerking van hun taken (interactivering).

Voor Parkhurst is het een natuurlijk proces dat leerlingen elkaar en ook de leraar om hulp vragen als ze even vastlopen in een opdracht. Als **vanzelf** gaan oudere leerlingen zich als een mentor of monitor gedragen ten opzichte van jongere leerlingen.

Parkhurst stelt geen beperkingen aan de sociale interactie in de klas. En zo ‘normaliseert’¹⁵ het sociale gedrag in de klas. Leerlingen leren als vanzelf zich als lid van de schoolgemeenschap te gedragen.

Deze socialiteit¹⁶ omschrijft Parkhurst als ‘interaction of group life’. Ze noemt het haar tweede principe. Ook gebruikt ze er wel het equivalente begrip ‘co-operation’.

De school als gemeenschap

Voor Parkhurst is het Dalton Plan geen

“new school method but a way of life based on the human life of the World rather on the conventions of traditional school life.”¹⁷

De school bereidt het kind beter voor op de maatschappij als de school hem een ‘life-like experience’ oplevert. Dat kan door van de school een miniatuur gemeenschap te maken, waarin leerlingen vrijheid ervaren en de bijbehorende verantwoordelijkheid ontwikkelen.

Een bijzonder aspect van de school als gemeenschap zijn bij Parkhurst de ‘houses’. Leerlingen beginnen elke schooldag in hun eigen ‘house’, waarbij ze heterogeen qua leeftijd gegroepeerd zijn over verschillende (vak)lokalen. Een vaste leerkracht fungeert dan als mentor voor die groep. Elke ochtend begint met een briefing. Leerlingen plannen hun werk voor die dag en de mentor controleert en helpt waar nodig. Indien nodig worden er wat mededelingen gedaan.

Er komt weliswaar geen ‘sorteerhoed’ aan te pas om de leerlingen in te delen over de verschillende ‘houses’, zoals dat in de Harry Potter-boeken in Zweinstein hogeschool voor hekserij en hocus pocus wel het geval is, maar de indeling in ‘houses’ wordt binnen Parkhursts New York Dalton School regelmatig ook anderszins gebruikt. Zo meten de leerlingen uit de ‘houses’ elkaars sportieve prestaties regelmatig tijdens sportwedstrijden in Central Park.

Vorbereide omgeving

Voor Parkhurst heeft de leeromgeving, de inrichting van de klaslokalen en de materialen een doorslaggevende invloed op de motivatie van de leerlingen en de doelmatigheid van het leren.

Parkhurst kiest voor het inrichten van thema- of vakhoeken of zelfs voor 'laboratories'. Deze vaklokalen moeten voor haar een eigen sfeer uitstralen en een eigen inrichting kennen met vakspecifieke materialen. Verder hecht ze aan kleur en licht in het lokaal en de mogelijkheid tot flexibele opstellingen en voldoende bewegingsruimte voor de leerlingen.

Ervaring

Voor Parkhurst is leren praktisch hetzelfde als *ervaren*.

"Experience is the best and indeed the only real teacher."

Ervaring is leven, werken en samenleven. Parkhurst heeft het over 'individual and social experience within the school walls'. Ervaring zorgt voor ontwikkeling, rijping, oefening, verbetering en vorming.

Parkhurst bewondert in haar boek de 'masters of the playground and of the street', de stadse lefgozertjes, als Ciske de Rat, Kruimeltje en Pietje Bell, die door ervaring wereldwijd, handig en bijdehand zijn, maar met een hart van goud en een van nature goed ontwikkeld moreel gevoel.

"They make no mistakes; have no pedantry, but entire belief in experience."¹⁸

Toch moeten we het ervaringsleren dat zij voorstaat niet meteen op een hoop gooien met modernere principes als ervaringsgericht leren, het 'nieuwe leren', competentiegericht leren, authentiek en betekenisvol leren, probleemoplossend leren, en hoe het verder ook kan worden omschreven.

Parkhurst bedoelt niet zo zeer het ervaringsgericht of ontdekkend leren dat regelmatig als vormen van inductief leren en van een problematiserende didactiek binnen de vakken gehanteerd wordt. Met ervaringsleren bedoelt ze veeleer het ontwikkelen van algemene, vakoverstijgende vaardigheden in bijvoorbeeld het leren plannen van de taken.

Vertrouwen

Leerlingen taken geven die ze in vrijheid mogen uitvoeren en waarbij ze mogen communiceren met klasgenootjes vraagt om vertrouwen.

Vertrouwen is dan ook een belangrijk kenmerk van het daltononderwijs. Dalton Plan kan daarin onderscheidend zijn, zeker in een tijd die zich laat kenmerken door *wantrouwen*.

Dat vertrouwen heeft niet alleen te maken met de gedachte dat het in vrijheid mogen werken aan de taak en het vrij met elkaar mogen communiceren over de taak tot genormaliseerd gedrag leidt en een effectieve werkwijze is. Het is ook van belang vertrouwen te hebben in de natuurlijke ontwikkeling van kinderen. Plaats leerlingen in een

leeromgeving waarin ze ervaringen op kunnen doen en aan hun taken kunnen werken en waarin ze vaardigheden kunnen oefenen in het met elkaar omgaan, dan zullen de meeste leerlingen zich op een natuurlijke wijze ontwikkelen.

Het zelfstandig uitvoeren van taken en 'interaction of group life' leren de meeste leerlingen dan als vanzelf. Daar hoeft voor Parkhurst geen didactische methode aan te pas te komen. Het vele materiaal dat inmiddels voor het aanleren van dit type vaardigheden ontwikkeld is, hoeft dan vermoedelijk slechts voor een enkeling ingezet te worden in orthodidactische en orthopedagogische settings.

Vertrouwen is ook gewenst in het vakmanschap van de leraar. Niet alles hoeft in methodes gevat en in kant-en-klare brokken aangeleverd te worden. Leraren kennen hun Pappenheimers en zijn daarom als beste in staat om in hun onderwijs de juiste keuzes te maken. Dalton Plan vertrouwt het leraren toe dat zij daarbij de juiste keuzes maken.

Concept

Literatuur

Parkhurst TES
Parkhurst EDP
Luke
Van der Ploeg
Lynch (1926).

Noten:

¹ Parkhurst ...

² In de woorden van Van der Ploeg...

³ Al is de bron van deze uitspraak onduidelijk. Voor zover ik heb kunnen nagaan tekent de voorzitter van de NDV, Timmer, dit citaat als eerste op. Parkhurst zou het gezegd hebben tijdens haar bezoek aan Nederland in 1952.

⁴ Parkhurst

⁵ Het kan maar zo dat dit een heimelijk eerbetoon is voor haar oom Frederic Underwood, die haar financieel en moreel heeft ondersteund tijdens het opbouwen van haar carrière. Uncle Frederic was president van diverse spoorwegmaatschappijen.

⁶ EDP, p. 22.

⁷ EDP, p. 26.

⁸ EDP, p. 22.

⁹ EDP, p. 15.

¹⁰ Dorothy R. Luke (198.) deel 1, hoofdstuk 6, p. 86.

¹¹ EDP (1922), p. 23.

¹² EDP, p. 26.

¹³ EDP, p. 26

¹⁴ EDP, p. 26.

¹⁵ Normaliseren is een term van Montessori.

¹⁶ Van der Ploeg geeft aan dat dit een betere vertaling van 'interaction of group life' is dan het door de NDV als principe gehanteerde samenwerken.

¹⁷ Citaat van Dr. O'Brien in: A. Lynch (1926), p. 10.

¹⁸ EDP, p. 22.